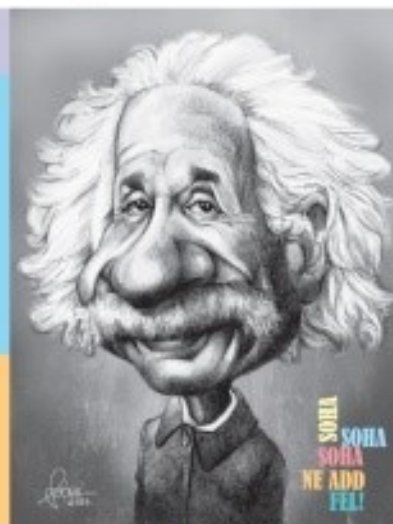

„Éltrevalók” – Híres fogyatékkal élő emberek és alkotásaik

Tartalomjegyzék

Bevezető gondolatok	7
Szénási Ferenc/Széna bemutatkozása	9
1. Mózes a nehézbeszédű	10
2. Démoszthenész – A dadogó szónok – Érdekes párhuzam – Őze Lajos a színjátékos és Őze Áron a színész, rendező és direktor	20
3. Francisco Goya – 35 év süketség hatása festészetére	48
4. Wolfgang Amadeus Mozart – A szembehelyezkedő zseni	66
5. Ludwig van Beethoven – A süketen is komponáló zseni	83
6. Vincent van Gogh – „Csak két célt ismert: az emberséget és a művészetet.” –10 év alatt alkotta meg életművét	100
7. Henri de Toulouse-Lautrec – Édesanyja zseni festője – Örömlányok kedvence	125
8. Thomas Alva Edison – Az iskolázatlan tudós	138
9. Tihanyi Lajos – A Balaton Kávéháztól a siket ember festészetéig – nyomorban, magányosan halt meg, majd 80 évvel később 264 millió forintért vették meg egyik képét	150
10. Franklin Delano Rooseveltt – Négyyszer választották elnöknek – Az Amerikai Egyesült Államok legjobban szeretett és legbefolyásosabb elnöke volt	181
11. Sir Winston Churchill – Dadogás, tanulási zavarok, humorérzék és a nagypolitika	193
12. VI. György – A király beszéde	213
13. Albert Einstein – Asperger-szindróma, diszlexia és a relativitáselmélet	228
14. Frida Khalo – A mexikói művésznő szélsőséges és drámai élete	244
15. Ray Charles – A „Ray-jelenség”	258
16. Cher – A díva – Tanulási zavarok	268
17. Stevie Wonder – A sikert sikerre halmozó sztár – „One very special person”	278
18. Whoopi Goldberg – „Az apáca”	286
19. Andrea Bocelli – Itália egyik csodája	296
20. Tom Cruise – 12 év – 15 iskola	311
21. Érdi Tamás – „Ujjaival az Isten üzen” – Itthon nem tanulhatott a Zeneakadémián, ezért Torontóban a Királyi Zeneakadémián kapott művészdiplomát a világhírű Leon Fleisher tanítványaként	322

Két részlet a könyvből:

I.

[Bevezető gondolatok \(pdf\)](#)

II.

Ludwig van Beethoven A süketen is komponáló zseni című fejezetből

1787 márciusában utazott először Bécsbe, hogy Mozarttól tanulhasson. Azonban egy váratlan esemény miatt haza kellett utaznia: 17 éves korában elvesztette jószágos édesanyját. Hazatért, és évekig egyedül nevelte két öccsét.

Később mindössze egyszer találkozott Mozarttal, aki 1791-ben meghalt.

Mozart sok muzsikust meghallgatott, és szinte azonnal elzavart mindenkit, mert nem bírta elviselni, hogy nem érnek fel az ő tehetségéhez. Nem lehet pontosan tudni mi történt, amikor a fiatal Beethoven játszott neki, de annyi biztos, hogy Mozart kirohant a szobából, és a következőket mondta:

„Tartsátok rajta a szemeteket, mert egyszer még olyat alkot, amiről az egész világ beszélni fog.”

Egy másik leírás szerint, Christian Jacq – Mozart – Európa Kiadó 2010:

„1787. április 7. – Mozarthoz beállított egy 17 éves fiatalember:

Miközben a muzsikusz éppen két tanítványát igyekezett bevezetni a négykezes játék rejtelmeibe, egy meglehetősen zilált külsejű fiatalember jelentkezett nála. Nem hagyta magát elküldeni, így Constanze kénytelen volt megzavarni a zeneórát.

Mozart úr, azt szeretném kérni, ha tanítana engem – jelentette ki a betolakodó, láthatóan nehezen visszafogott hévvel.

Érezhető volt, hogy sokba kerül neki ilyesmit kérni, ám a fiatalember olyan csodálattal viseltetett Mozart bizonyos művei iránt, hogy mindenképpen szeretett volna tanácsokat kapni ettől a kivételesen nagyszerű alkotótól.

– Mi a neve?

– Ludwig van Beethoven, Bonnból. Zeneszerző akarok lenni, egész életemet a zenének kívánom szentelni.

– Akkor súlyos próbatételekre készüljön!

– Mindenre el vagyok szánva.

– Nos játsszon addig is valamit, hogy felmérhessem, milyen színvonalon áll?

Beethoven zongorához ült, rögtönözni kezdett – és pontosan azt tette, amit Mozartnál nem szabad: igyekezett elkápráztatni a technikájával.

Mozart ítélete gyors volt és rövid:

– Csinos, de tanult tudás.

A megbántott Beethoven kért egy témát, s ezt már kevésbé konvencionális módon, érzékenyen bontotta ki.

– Elfogadom tanítványomnak – határozott Mozart.

Ludwig van Beethoven elköszönt. Az incidens ellenére megígérte, hogy visszajön.

– Figyeljenek rá. Meglátják, lesz mondanivalója – jegyezte meg két tanítványának Mozart.”

Beethoven 1792 novemberében Waldstein gróf támogatásával Bécsbe költözött, ahol Joseph Haydnál szándékozott tanulni, de neki nem volt elég ideje vele foglalkozni, Johann Georg Albrechtsberger gondjaira bízta. Megismerkedett Breuning udvari tanácsossal is, akinek családja pótolta később számára az édes otthont. Tehetsége, egy-egy összeköttetése megnyitotta előtte a császári város első házait; Gottfried van Swieten báró és Lichnowsky hercegnő különösen pártolták.

1792. december 18-án elhunyt Beethoven édesapja.

Salierinél nyolc esztendeig tanult.

Zongoraművészként 1795 márciusában mutatkozott be a bécsi nyilvánosság előtt, B-dúr zongoraversenyének előadásával. A fellépést azután újabbak

kövezték, kiadója pártfogója is akadt. Népszerű lett zongoravirtuózként és – jóval lassabban – zeneszerzőként.

Népszerűsége fokozódott Prágában, Drezdában, Berlinben, ahol 1796-ban körutat tett.

Berlinben erősen marasztalták, de ő Bécshez ragaszkodott, ahol társadalmi állása, kenyere biztosítva volt. Művészi körútjának folytatását lehetetlenné tette 1798-ban kezdődő fülbaja, ami később teljes sükettségbe ment át. Ez a csapás tette őt hangszeres virtuóz helyett végképp zeneköltővé.

Tífuszon esett át, ami után nem sokkal kezdődtek hallási problémái. Panaszai ekkor még a bal fülére korlátozódtak, csak időszakosan fordultak elő fülcsengés kíséretében.

Az eredeti kép – Willibrord Joseph Mähler: Ludwig van Beethoven
(Vienna, c. 1804/1805 © Wien Museum)

Képzőművészeti utalás a süketiségére

1801-re a halláscsökkenés mindkét oldalon jelentkezett, egyre fokozódott. Barátjához, Wegelerhez írott levelében kétségbeesetten számol be tapasztalatairól:

„Hallásom az utóbbi három évben rohamosan romlik. Füleimben éjjel-nappal állandó sípolást és zúgást hallok. Bármily egyéb foglalkozás esetén ez elviselhetőbb lenne, az enyémben azonban ez tényleg ijesztő.

Hogy fel tudd fogni, milyen mértékű a süketségem, be kell neked vallanom, hogy a színházban egészen előre kell hajolnom a zenekar felé, hogy az énekest halljam, mert ha ezt nem teszem, akkor a magas hangokat nem hallom, sem az énekesét, sem a zenekarét, ha pedig egy kissé távolabb állok, akkor egyáltalán semmit sem hallok. Gyakran előfordul, hogy a halk beszéd tónusát hallom, de a szavakat már nem tudom kivenni. Ha viszont valaki kiabál, az elviselhetetlenül kellemetlen."

Hallássérülésének egyik oka a később kimutatott nagymértékű ólommérgezése lehetett, ami valószínűleg arra vezethető vissza, hogy előszeretettel fogyasztotta a borvidékként is ismert akkori lakóhelyének, a bécsi Heiligenstadt kerület italait. Akkoriban a borászok a drága nádcukor helyett sokszor ólomcukorral, azaz ólom-acetáttal édesítették boraikat.

A kerület nemcsak borairól, hanem a gyógyvizéről is híres volt. A Heiligenstädter Park területén kialakított fürdőt sok előkelő vendég látogatta, köztük a zeneszerző is, aki az ásványi anyagokban gazdag forrástól remélt gyógyulást.

Az elkövetkező években szinte teljesen elveszítette hallását. Mivel még a hétköznapi beszélgetés is lehetetlen volt számára, írásban közölte gondolatait az őt körülvevőkkel. Mindezeket füzetekben rögzítette, melyek száma haláláig elérte a 140-et. Ezek a füzetek ma a zeneszerző hagyatékának fontos részei.

Élete problémákkal volt tele. Fiatalon, a süketség első jeleit észlelve, időnként az öngyilkosság gondolatával is foglalkozott. Elérhetetlen (házas vagy arisztokrata) hölgyekhez vonzódott, akiket eszményített, mint például Brunszvik Jozefint, de különböző okok miatt sohasem házasodott meg.

1800 óta már a telet a társas élet közepette, művei előadásának szentelte, nyaranta pedig a Bécs körüli falvakban alkotott. A monarchiában is tett utazásokat, többször volt Magyarországon.

Budapesttől karnyújtásnyira, a Fejér megyei Martonvásáron található az ismert főúri rezidencia, a Brunszvik-kastély, melynek épülete, angolkertje máig gyönyörű állapotban látogatható. A kastély különlegessége, hogy Beethoven több alkalommal járt ott, a grófi lányok zongoratanára volt (1810,1812).

A környezet szépsége mellett a Brunszvik-családhoz, főként a család hölgytagjaihoz fűződő barátsága vonzotta erre a helyre. Barátsága jeléül több

darabját – köztük az Appassionata-szonátát – a család tagjainak ajánlotta. A park varázsa, a felcsendülő muzsika népszerűsége ma is töretlen. A kastélyban kialakított Beethoven Emlékmúzeumban a család nőtagjainak Beethovennel folytatott levelezését, valamint a művész és a család életével kapcsolatos dokumentumokat mutatják be. Látható többek között a zeneszerző hajtincse, szoborportréja, arcképe, megismerhetjük magyar vonatkozású műveit, egyéb magyarországi kapcsolatait. A parkban nyaranta több alkalommal felcsendülnek zeneművei a komponista emlékére.

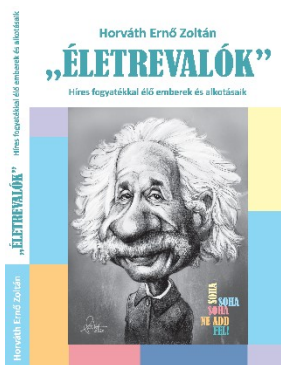
Vásáry Tamás szerint Beethoven az erőben hitt, hiszen élete két nagy tragédiáján sikerült túllendülnie, hallásának elvesztésén és azon, hogy Brunszvik Jozefína, az egyetlen nő, akit igazán szeretett, sosem lett a felesége. „Ő tehát felvette a kesztyűt, amit a sors dobott neki, s éplelkű maradt a nehéz teher ellenére is, ami például Schubertnek nem sikerült, őt legyőzte a sorsa”.

Beethoven Schönbrunnban
(Universität Osnabrück | Historische Bildpostkarten, CC BY-NC-SA)

Berlioz önéletrajzában írta, hogy amikor sikerült rábeszélnie tanárát Lesuseurt – akinek Beethoven túl vad, modern, forradalmi volt –, hogy mégis hallgasson meg egyet az akkor Párizsban előadott Beethoven-ciklus koncertjeiből, az épp azt választotta, amelyiken az V. szimfóniát játszották. Lesueur másnap így számolt be tanítványának:

„Mikor a hangverseny végén a kalapomat a fejemre akartam tenni, nem találtam a...fejemet”. De a rákövetkező napon hozzátette: „...Mégis ilyen zenét nem szabad írni.” – mire Berlioz: „Ne féljen, Tanár úr, ilyen zenét többé soha senki nem fog írni”...

Horváth Ernő Zoltán magánkiadásban megjelent könyve az alábbi címeken megrendelhető:

Ára: 8.900 Ft

horvathernozoltan@gmail.com

Kreatív tanulás

Függelék:

FOGYATÉKOSOK VAGY KIVÁLASZTOTTAK?*

"Életrevalók" - Híres fogyatékkal élő emberek és alkotásaik címmel írt könyvet a soproni Horváth Ernő Zoltán gyógypedagógus. A kötetet Szénási Ferenc illusztrálta.

Amikor a sors valamiből kevesebbet ad, sokszor valami másból viszont sokkal többet. Hogy áldás vagy átok a fogyatékoság, azt sokszor az ezt megélt ember hozzáállása dönti el. No és a környezetéé. Az elfogadás már ezért is rendkívül fontos lehet. A Sopronban jól ismert Horváth Ernő Zoltán egy olyan kötetet állított össze, ami valószínűleg minden olvasóját rádöbbeníti arra, a másság bizony lehet kifejezetten érték. Mert ki vonná kétségbe Mózes, Van Gogh, Edison, Frida Kahlo, Einstein vagy Érdi Tamás értékességét. Pedig fogyatékkal élnek: mások. Az "Életrevalók" – Híres fogyatékkal élő emberek és alkotásaik című kötet gyógypedagógiai aspektusból vizsgálja a könyvben szereplőket.

Horváth Ernő Zoltán

- A kötetben szereplőket a művészet, a tudomány, valamint a közélet világából teljesen szubjektív módon válogattam ki. Közel ötven olyan fogyatékkal élő embert is megemlítek, akikről érdekes információkat tudhatnak meg az olvasók. Tudomásom szerint jelenleg nincs olyan könyv a világon, amely hasonló alapossággal gyógypedagógiai nézőpontból vizsgálná olyan emberek életét, akiket valamilyen fogyatékkal „áldott” meg a sors, és mégis kiválasztottak lettek - mondta könyvéről az nyugatnak Horváth Ernő Zoltán.

A kötet szerzőjét több mint húsz évvel ezelőtt kezdte mélyebben érdekelni, hogy milyen híres emberek éltek, élnek, akik valamilyen fogyatékkal rendelkeztek, és rendkívüli életművükkel maradandót, világhírűt alkottak. Negyven éve gyógypedagógusként, immár kutató mesterpedagógusként dolgozik, folyamatosan tanul, olvas, filmeket néz ebben a témakörben is. Utazásai során itthon és a nagyvilágban sok érdekes emberrel találkozott, rengeteg előadást hallgatott meg különböző konferenciákon. Fejében mindenhol, mindenkor megjelentek gondolatok, összefüggések, személyek, cselekedetek, alkotások, életművek, segítő személyek ebben a témában. A művészet sem áll távol tőle, tíz évig énekelt kórusban, Sopronban középiskolások színpadi előadásait is rendezte.

- A gyógypedagógus gondolataival, szemével és szívével mutatom be az alkotókat, a híres embereket. Úgy gondolom, még mindig van mit tenni a fogyatékosok elfogadása felé vezető hosszú, de tanulságos úton. Őze Áron mesél többek között arról a könyvben, hogy a dadogók esetében milyen nehezen alakul az elfogadás folyamata. Európai uniós felmérések is igazolják, hogy Magyarország a legkevésbé toleráns országok közé tartozik, ezért is tartottam

szükségesnek könyvem megírását – magyarázza motivációit Horváth Ernő Zoltán.

Horváth Ernő Zoltán az elfogadásról is üzen a könyvével.

- Fontos látni, hogy a fogyatékkal élők mennyire erősek lélekben, milyen célokat tűztek és tűznek ki maguk elé, mernek nagyokat álmodni. A munkám során ebben meg is erősítem őket. A kötetben pedig arra is választ keresek, hogy a szülői hozzáállás, a kitartás, az eltökéltség, valamint adott esetben az anyagi helyzet mennyiben járult hozzá a sikeres életúthoz - árul el részleteket munkájáról a szerző.

A kötet egyes fejezeteibe beillesztett internetes linkeket és QR-kódokat, amelyek segítségével zenéket, filmeket, képzőművészeti alkotásokat tanulmányozhatnak az olvasók.

A sok érdekesség mellett még egy különlegessége a könyvnek, hogy a soproni Szénási Ferenc karikaturista húsz portréja színesíti. Ezen kívül még több mint kétszáz érdekes kép, könnyed és kevésbé könnyed részlet, információ, sztori fűszerezi a fejezeteket. Mindezt egyéni látásmódban, érzékenyítően és szakemberként fűzte egységbe Horváth Ernő Zoltán. Ehhez persze tapasztalata is van...

- Negyed évszázadon keresztül siket gyermekeket tanítottam Sopronban, tíz évig a tanulási zavarokkal küzdő tanulók gimnáziumi integrációját segítettem gyógypedagógusként a soproni Eötvös József Evangélikus Gimnáziumban. Néhány éve Budapesten, a Hűvösvölgyben a Palotás Gábor Logopédiai Általános Iskolában gyakorlom a világ egyik legnehezebb, de legérdekesebb hivatását - mondja magáról. Könyvét, ami már nyomdában van, s aminek sikerét

majd a www.kreativtanulas.com weboldalon is lehet követni, gyermekeinek, Huginak, Balázsnak és Benedeknek ajánlotta. Mi pedig mindekinek...

Szénási Ferenc rajzai az "életrevalókról"

Nagy Márta

*Nagy Márta (enyugat/2020. október 05.)

Az interjú forrása: enyugat.hu

https://www.enyugat.hu/cikk/5436_fogyatekosok_vagy_kivalasztottak

